

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående provisoriskt tillägg å vissa från handelsflottans pensionsanstalt utgående pensioner; given Stockholms slott den 9 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att pensionstagare hos handelsflottans pensionsanstalt under år 1951 beredes kompensation för levnadskostnadernas stegring sedan år 1946 genom införande av ett provisoriskt tillägg. Sådant tillägg skall dock utgå endast till pensionstagare, som ej uppnått 67 års ålder. Kostnaden för de nya tilläggen beräknas för år 1951 uppgå till 105 000 kronor.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson.

I årets statsverksproposition (tolfte huvudtiteln, punkt 23) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva att under kalenderåret 1951 dyrtidstillägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt samma grunder, som tillämpats under kalenderåret 1950, *dels ock* till Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor. Jag erinrar om att jag i statsverkspropositionen (tionde huvudtiteln, punkt 60) uttalade, att på grund av inträdda och väntade prisstegringar fråga kunde uppkomma om ändrade grunder för dyrtidstilläggen å pensionerna från handelsflottans pensionsanstalt. Slutlig ställning härtill kunde emellertid vid tiden för statsverkspropositionens avgivande icke tagas. Under förhandenvarande förhållanden förordade jag, att förslag framlades för riksdagen om oförändrade dyrtidstillägg för år 1951 och om oförändrat anslag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt.

Jag torde emellertid nu ånyo få anmäla dessa frågor.

I skrivelse den 30 januari 1951 har *direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte med ändring av i statsverkspropositionen framlagt förslag föreslå riksdagen att *dels* medgiva att under kalenderåret 1951 å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt må utgå förutom dyrtidstillägg enligt samma grunder, som tillämpats under kalenderåret 1950, jämväl indextillägg enligt vissa angivna grunder, *dels ock* till Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 440 000 kronor.

Direktionen erinrar till en början om hittills utgående dyrtidstillägg och anför härom följande. Dyrtidstillägg å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt ha utgått från och med år 1941, dock med vissa undantag. För år 1941 utgjorde dyrtidstillägget två månadsdelar av årspensionen (16 $\frac{2}{3}$ procent), dock lägst 20 kronor. Sedermera höjdes tilläggen år 1942 till att motsvara i genomsnitt 25 procent (tre månadsdelar), år 1944 till i genom-

snitt 33 $\frac{1}{2}$ procent (fyra månadsdelar) och år 1946 till i genomsnitt 40 procent (i det närmaste fem månadsdelar). Undantagen avse sådana pensionstagare, vilka äro bibehållna vid dem före den 1 juli 1939 tillkommande förmån av såväl pension som understöd eller vilka efter den 30 juni 1944 uppnått för dem stadgad pensionsålder. En ny pensionsordning trädde i tillämpning från och med den 1 juli 1944.

Enligt de sedan år 1946 tillämpade grunderna utgår dyrtidstillägget med 70 kronor, när årspensionen överstiger 200 kronor, dock att för temporär pension tillägget må utgå med 90 kronor; med 60 kronor när årspensionen överstiger 120 kronor men icke 200 kronor, dock att för temporär pension tillägget må utgå med 80 kronor; och med 50 kronor, när årspensionen icke överstiger 120 kronor. Med temporär pension avses sådan pension, som beviljats att utgå intill dess pensionstagaren fyller 67 år och därmed blir berättigad till folkpension samt innefattar högre årligt belopp än årsbeloppet vid motsvarande livsvarig pension.

Direktionen framhåller härefter, att pensionstagarna hos anstalten icke ha erhållit någon kompensation för den sedan år 1946 inträdda levnadskostnadsökningen. Direktionen anser skäligt att sådan kompensation beredes dem. Härvid torde det vara lämpligt att anknyta till det indextillägg som utgår å folkpensionerna. Detta tillägg bestämmes med ledning av ett av Kungl. Maj:t för varje år fastställt pensionspristal, som utmärker förhållandet mellan de allmänna levnadskostnaderna under årets andra kvartal och levnadskostnaderna i juni 1946, då lagen om folkpensionering antogs. För varje hel mångfald av fem, varmed pensionspristalet överstiger 100, utgår ett årligt indextillägg, som för ålderspensionstagare motsvarar 5 procent av pensionen inom lägsta bostadskostnadsgrupp.

Direktionen föreslår, att motsvarande bestämmelser i princip tillämpas för pensionstagare hos handelsflottans pensionsanstalt, sålunda att för varje hel mångfald av fem, varmed pensionspristalet överstiger 100, må utgå ett indextillägg av 5 procent. Härvid förutsättes, att dyrtidstillägg enligt de grunder, som hittills tillämpats, fortfarande skola utgå. Genom dessa dyrtidstillägg har en viss kompensation beretts för levnadskostnadsökningen före år 1946, under det att det föreslagna indextillägget avser utvecklingen därefter. Med hänsyn härtill bör indextillägget beräknas å årspensionen med inräknande av i förekommande fall utgående dyrtidstillägg.

Inom direktionen ha tvenne olika alternativ dryftats beträffande omfattningen av rätten till indextillägg. Enligt det ena skulle samtliga pensionsstagare, oberoende av ålder, erhålla sådant tillägg. Enligt det andra skulle rätten begränsas till pensionstagare som icke uppnått 67 års ålder. Det har satts i fråga, huruvida indextillägg från anstalten borde utgå samtidigt med indextillägg från folkpensioneringen. Mot det förstnämnda alternativet har även anförts, att anstaltens pensionering av menigt sjöfolk särskilt avsåge att underlätta försörjningsproblemet efter slutad sjötjänst till folkpensionsålderns inträde. Direktionen har av dessa skäl ansett sig böra begränsa förslaget om indextillägg till att avse pensionstagare, som ej uppnått folkpen-

sionsåldern; med dessa böra likställas sjömän, som uppbära invalidunderstöd från anstalten. Antalet pensionstagare utgjorde den 31 december 1950 omkring 4 600; av dessa har nära hälften uppnått folkpensionsåldern.

Pensionspristalet inom folkpensioneringen fastställdes för år 1950 till 108. För år 1951 torde pristalet komma att uppgå till minst 110. Enligt det framlagda förslaget skulle således å pensioner från anstalten utgå indextillägg för år 1951 med lägst 10 procent. Indextillägget torde böra utbetalas med belopp för helt år, förslagsvis i november, till pensionstagare som den 31 oktober 1951 äro pensionsberättigade och ej dessförinnan fyllt 67 år.

Anslagsbehovet för budgetåret 1951/52 beräknar direktionen på följande sätt. Såsom fast bidrag till pensioneringskostnaderna bör liksom hittills utgå 1 200 000 kronor. Kostnaden för dyrtidstillägg enligt oförändrade grunder uppskattas till omkring 170 000 kronor. För de föreslagna indextilläggen under år 1951 torde, under förutsättning av ett pensionspristal mellan 110 och 114, kostnaden få beräknas till omkring 70 000 kronor. Anslaget för budgetåret 1951/52 skulle alltså böra upptagas till (1 200 000 + 170 000 + 70 000 =) 1 440 000 kronor. Anslagsökningen skulle således inskränka sig till 40 000 kronor.

Över framställningen ha efter remiss utlåtanden avgivits av pensionsstyrelsen, statskontoret och kommerskollegium.

Statskontoret anför, att frågan om tilläggsförmåner för pensionstagare hos handelsflottans pensionsanstalt tidigare reglerats i anslutning till folkpensionerna. Då en kompensation för den stegring av levnadskostnaderna, som nu skett, ansetts böra ifrågakomma å dessa senare pensioner, tillstyrker ämbetsverket, att indextillägg medgivas utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt på sätt direktionen föreslagit.

Kommerskollegium biträder anstaltsdirektionens framställning.

Pensionsstyrelsen uttalar i huvudsak följande. Anstalten har föreslagit att indextillägg å från anstalten utgående pensioner skall utgå efter motsvarande grunder, som äro fastställda för indextillägg å folkpensioner. Härvid skulle tillägget beräknas å årspensionen inklusive det sedan år 1946 utgående dyrtidstillägget. Med hänsyn till att indextilläggen å folkpensionerna äro beräknade med utgångspunkt från levnadskostnaderna i juni 1946 och anstaltens pensionärer icke erhållit någon kompensation för den sedan nämnda år inträdda levnadskostnadsökningen, har styrelsen i princip ingen erinran mot anstaltens förslag i denna del.

Pensionsanstaltens förslag till indextillägg avser att dylikt tillägg endast skall utgå intill dess pensionstagaren blir berättigad till ålderspension enligt folkpensioneringslagen. Dock skulle även sjöman, som uppbär invalidunderstöd från anstalten, erhålla indextillägg. Denna begränsning har motive-rats med en hänvisning till att syftmålet med anstaltens pensionering av menigt sjöfolk är att underlätta försörjningsproblemet för dessa efter slutad sjötjänst fram till folkpensionsålderns inträde. Med hänsyn härtill och då de pensionsbelopp som i förekommande fall utgå efter 67 års ålder äro

relativt obetydliga i förhållande till utgående folkpensioner saknar styrelsen anledning motsätta sig anstaltens förslag att indextillägget endast skall utgå till pensionstagare som icke uppnått 67 års ålder.

Pensionsstyrelsen tillstyrker anstaltens förslag att indextillägg utbetalas i november månad för 1951 till pensionstagare som den 31 oktober 1951 är berättigad uppbära pension från anstalten och ej dessförinnan fyllt 67 år. Därest statsmakterna skulle besluta, att det s. k. pensionspristalet skall fastställas vid mer än ett tillfälle under året och utbetalning av indextillägg å folkpension ske mer än en gång under året, bör enligt styrelsens mening motsvarande förfaringssätt tillämpas vid utbetalningen av indextilläggen till anstaltens pensionärer.

I proposition nr 70 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit vissa ändringar i folkpensioneringslagen i syfte att möjliggöra tätare utbetalningar av de indextillägg, som utgå å folkpensionerna. Sålunda förordas att pensionspristalet, som enligt gällande lag skall fastställas endast en gång om året, i fortsättningen fastställas i varje kvartals första månad med giltighetstid för därpå närmast följande tre månader samt att indextilläggen utbetalas månadsvis samtidigt med folkpensionen i övrigt. Övergången till den nya ordningen föreslås skola ske fr. o. m. juli 1951 sedan pensionspristalet för tremånadersperioden maj—juli fastställts i april 1951. Det förutses att pristalet vid detta tillfälle kommer att uppgå till minst 115.

Departementschefen.

Såsom inledningsvis nämnts, har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslagit riksdagen medgiva att samma dyrtidstillägg, som under år 1950 utgått till vissa pensionstagare hos handelsflottans pensionsanstalt, finge utgå jämväl under år 1951. Riksdagen har lämnat det begärda medgivandet (r. skr. nr 12). De för år 1950 tillämpade grunderna inneburo, att dyrtidskompensation lämnades för levnadskostnadsstegringarna fram till år 1946. Undantagna voro dock härvid bl. a. samtliga pensionstagare, vilkas förmåner utgingo enligt den nya pensionsordning, som trädde i kraft den 1 juli 1944.

Pensionsanstaltens direktion har emellertid nu hemställt om medgivande att — utöver hittills utgående dyrtidstillägg — tillerkänna samtliga pensionstagare, som icke uppnått 67 års ålder, ett indextillägg, varigenom pensionstagarna beredes kompensation för den sedan år 1946 inträdda levnadskostnadsökningen. Jag finner i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna rimligt att en förbättring av pensionstagarnas villkor intill inträdet i folkpensionsåldern nu genomföres. Jag biträder förslaget om att jämväl sjömän, som uppbära invalidunderstöd från anstalten, erhålla tillägg. Där emot bör tillägg ej ifrågakomma vid den frivilliga pensioneringen, utom såvitt angår den under statens medverkan anordnade pensioneringen för livbåtsmän.

Vad angår tilläggens konstruktion har anstaltsdirektionen föreslagit en anknytning till det för indextilläggen på folkpensionerna avgörande pensionspristalet, vilket ger uttryck åt levnadskostnadernas stegring sedan år 1946. Då pensionspristalet vid bifall till propositionen nr 70 till årets riksdag i fortsättningen kommer att fastställas kvartalsvis, innebär en sådan anknytning att man även i fråga om pensionerna från handelsflottans pensionsanstalt skulle tillämpa ett rörligt indextillägg, vilket under år 1951 kan väntas uppgå till minst 15 procent å pensionerna. Jag är emellertid ej beredd att tillstyrka att ett dylikt rörligt tillägg införes å förevarande pensioner. I stället förordar jag, att tillägget för innevarande år fastställs att utgå efter en bestämd, för hela året gällande procentsats. I betraktande av den levnadskostnadsstegring, som ägt rum sedan år 1946, synes tillägget skäligen böra beräknas efter 15 procent. Det nya tillägget, vilket torde benämnas provisoriskt tillägg, bör liksom hittillsvarande dyrtidstillägg utbetalas halvårsvis. Det bör i enlighet med vad anstalten förutsatt beräknas på nu utgående pensioner, i förekommande fall inklusive dyrtidstillägg. Berättigad till provisoriskt tillägg för visst halvår bör den anses, som vid ingången till andra, respektive fjärde kvartalet är pensionsberättigad och icke fyllt 67 år.

Till Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt har innevarande års riksdag (skr. nr 12) redan beslutat anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor. Därest provisoriskt tillägg enligt nu angivna grunder kommer att utgå för år 1951, torde medelsförbrukningen under nästa budgetår för fasta pensionskostnader, dyrtidstillägg och provisoriskt tillägg komma att uppgå till $(1\,200\,000 + 170\,000 + 105\,000 =) 1\,475\,000$ kronor. Jag förutsätter sålunda att anslaget vid bifall till förslaget om införande av provisoriskt tillägg får överskridas med ett belopp av omkring 75 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att under kalenderåret 1951 utöver dyrtidstillägg jämväl provisoriskt tillägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt förenämnda av mig tillstyrkta grunder.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Nordell.